

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 13. ДЕЦЕМБРА 1887.

* ГОДИНА XII. *

ПОЗОРИШТЕ

* БРОЈ 41. *

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Извази за време бављења позоришне дружине у И. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ПОГЛЕД СА ПОЗОРНИЦЕ НА ПОЗОРНИЦУ.

НИШЕ С. ЛУКИН ЛАЗИЋ.

VI.

Једно време беше напала наше младе глумце нека манија, да се сви из реда жене. Ама нема ту тамо амо, него годину дана глумује, једва може без наслона да стоји на позорници — па већ ожењен! Ето тако написла нека брачна планета, па све живо хоће да се жени, а не помисља, шта га чека сутра.

Наши љубазне и дражесне удаваче опростиће ми ову неучтивост и надам се, да ће оценити ову ствар с њене боље стране. Не говорим ја то баш тако озбиљно. Ја сам, ускос ових речи, велики љубитељ брака и његових благодати, ма да нисам имао срећу получити ту срећу. . . Али, с опроштењем, у овој згоди морају се противно изјаснити, а ви, ако вам је угодније, замислите — да је то све к'о бајаги!

Дакле у ред.

Ваљда нико тако не нагиње брачном животу и ваљда се нико саразмерно толико не жени, као глумачки свет. Појмљиво је, да то има свога великог, али и оправданог узрока.

Још у другом одсеку овога прегледа истакнута је нека разлика између живота светског и живота на позорници. Као што је тамо речено, та разлика штетно утиче на душу и доноси собом неко разочарање и празнину, која се не да сагледати, те постаје до зла бoga досадна. Глумац се некако вечито осећа сам и оцењен од свега осталог света, и баш га та самоћа гони, да непрестанце види и испитује ону

нејасну празнину, која му се на душу поћела. Кад наступе такви мрачни тренуци, присиљен је, да тражи некога, с киме ће поделити тај терет. Али где и кога да тражи? С поља је око њега свуда други свет, свет, из којега је он одлучен, који га никад потпуно не разуме, а изнутра, у друштву, непрекидни заплети или не дају да се развије посве поверљиво пријатељство, или га огорчавају свакидашње задевице. Па још кад се овоме дода сањалаштво и лака покретљивост живаца, што га сваки час доводи у екстазу, онда се лако даје разумети, за што мора да ногиње брачном животу. У њему је рад да нађе одушке рђавом душевном расположају, да се заклони од неуредна живота, и да прокрчи излаз из оне дуге неизвесности. Оно дugo време, које се опажа поред дужности, мора се ма како испунисти. Ако покуша, да га утуче у весељу и забави, то траје донекле, па онда је још горе. Из дана у дан осећа, да му је преко потребан неко, према коме би могао бити сасвим поверљив, коме би излио све своје осећаје. И најзад разбије чашу с вином, баци у нећ бележницу са успоменама, збрише све рачуне, зажмури — и ожени се!

Довде се ништа не може рећи. Али сад тек настаје права невоља.

Ако је глумац млад почетник, а ожењен се женском са позорнице, онда се још и којекако може таворити. Млади су, здрави, одушевљени, па још ако су вредни,

и ако иоле стекну протекције, онда и могу некако испливати. Љубав и тврда воља научиће их, како ће прекујити све незгоде.

Али ако се млад глумац ожени девојком грађанском, која никад није била на позорници, па још ако је којом несрћом поносит — то ти је онда прави јад! Са његовом платом апсолутно не могу изаћи на крај, с тога мора и она с њим да ради заједнички. Јест, али ту сад ваља почињати све изнова. Пре свега је потребна нека умешност и савитљивост, да се у свему осигура наклоност старијих. Принуђен је дugo и dugo мољакати, док и за њу освоји мало места на позорници. Па, рецимо, да је и приме одмах, колико ли времена мора да пробави као штатискиња ил' певачица у кору, са оно мало худе плате. Нико се не стара, нико се не обазире на њу, да је гледи и процени. Нико неће и не мора да зна, да она има исте потребе, као и остale старије глумице, па наравно нико и не пита, како и од куда да их подмири. Но, предпоставимо, да им је добра воља случаја и њихових старијих наклоњена, колико ли се ту времена утроши на припрему и обучавање, и колико ли се том приликом суза пролије! Сваки им дан доноси по неко горко искуство и разочарање. Па још ако се преко свега стану гомилати дечица, и ако им патња и оскудица почну разоравати здравље — онда нека им се смиљује милостиви Бог!

Но то још није све.

Ако је та млада женска лепа, онда јој с поља прети опасност, да не посрне с пута врлине, што би јој одузело част и нарушило домаћу срећу; а изнутра је чека завист и оговарање, које је у толико веће, у колико је већи њен успех на позорници. Оно прво, поред свега сиротинског искушења, лако може и да је мимоиђе, само ако је у њој чвршћа карактера, али ово друго, бодре, ретко или никако. Жене као жене! Споречкају се и преко деветога сокака, а камо ли овако на скуну и у близком додиру. Те се распре свагда почину из просте препирке, из неспори-

зума, из ничега, па дотерају до свачега. Обично почну жене, а мужеви наставе — па готов ћаво!

Е, сад шта може да ради тај млади човек у тако скученом положају? Или мора да ћути, да сноси свачије ћуди и увреде и да трпи, да преко њега газе по вољи — или да се уклони. Да се уклони, али куда и како? Бива, да се још унапред нарочито затворе сви излази, да никде нема слободна, неутрална земљишта за рад, где би могао увек пренети своју снагу, што је тако преко потребно, а тако мало приправљено! Па онда, где је и пристао са толиком „багажијом“, као што су неука жена и ситна дечица? За њега већ није више, да се потуца по свету. Њему треба мира, стална места и озбиљна рада, јер није више самосталан, није само свој. Али најпосле, ако честољубље одржи победу, он се лепо једнога дана покупи и оде даље, где га можда чека то исто. И тако од једнога слепца нестану два, па и више њих.

Ово последње може да се дели у оба истакнута случаја, само што су они први вичнији и спремнији, да издрже такав потрес. И једни и други спречени су у напредовању, а особито ови последњи са тих потреса временом опадају и закржљаве на позорници. Такав је глумац везаних руку, није самосталан, и мора да сноси много шта, што му сатире и вољу и дар — а то не би смело бити. Сваки млад глумац мора да је слободан и независан, бар док не стане на своје ноге, да се може сматрати као нека чињеница, с којом се мора рачунати. Истом кад је глумац одрешен од унутрашњих обавеза, може се правилно развијати и нико се не може разметати над њим, јер лакше подноси промену и свеједно му је, хоће ли данас бити овде, а сутра тамо. Али баш таком глумцу и није потребна промена, која је увек штетна, јер му је лакше да се одржи и загреје место.

И тако видимо, да млади глумци већином промаше смрт, који су хтели бра-

ком постићи. Хтели би, да се спасу од невоље и непријатности, те запливају преко баре на другу обалу, али тамо их дочека још нешто горе. Бије их лед, а и не знају од куд!

За то мислим, да је за те младе људе саветно, да се не жене, или бар не тако рано. Па ако по који пут баш и наступи она пустолина у животу, треба је убити марљивим радом проучавања и озбиљним проучавањем рада. Дакле радом и опет радом!

На овоме би месту требало рећи коју и о женском особљу позоришном, т. ј. о глумици, као члану дружине и као жени, за тим о глумачком породу и његовом одгоју; али пошто никад нисам имао част бити женско, а у овом другом немам доvoljno искуства, остављам то онима, који га срећом имају.

И тако сад прелазимо на сасма други предмет.

ЛИСТИЈИ.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У НОВОМ САДУ.

(Недељни ред позоришних представа:) У уторак 15. децембра: „Отело.“ Трагедија у 5 чинова, написао В. Шекспир, прва четири чина превесо Г. Герић, пети А. Хаџић, за српску позорницу удесио А. Хаџић.

У четвртак 17. децембра: „Фуршамболови.“ Позоришна игра у 4 чина, написао Е. Ожије, превео Б. Мушчићи.

У суботу 19. децембра први пут: „Мој чен.“ Шаљива игра у 3 чина, написао М. Калић.

У недељу 20. децембра: „Сеоска лола.“ Позоришна игра у 3 чина, с певањем написао Е. Тот, за српску позорницу прерадио Ст. Дескачев, музика од Ђ. Јенка.

*(Мој чен, „Свекрева“) „Мој чен,“ шаљива игра у 3 чина, од М. Калића, приказаће се на нашој позорници за који дан. Та шаљива игра добила је награду од „Матице Српске“ и штампана је као двадесет и трећа свеска „Зборника позоришних дела.“ „Свекрева“ Мите Калића, шаљива игра у 1. чину, добила је такођер награду од „Матице Српске“ и приказаће се на нашој позорници, док се још наша позоришна дружи на бави у Новом Саду. Надамо се, да ће обе те шаљиве игре тако исто лепо успети на нашој позорници као и „Преки лек“ истога писца.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

*(Драмска дела на расписане награде). На стечај, који је за драмска дела расписала управа кр. српског народног позоришта у Београду, стигло је до одређеног рока, 1. новембра о. г., пет дела. Од тих се натичу за награду за српску историјску трагедију или драму: 1. „Мара Варадинка.“ Трагедија у 5 чинова; 2. „Пад Ца-

риграда“ Драма у 5 чинова; 3. „Цар Душан.“ Трагедија у 5 чинова. За награду за комедију из српског живота: 1. „Стихаделац.“ Комедија у 5 чинова; 2. „Два брака.“ Комедија у 5 чинова. За трећу расписану награду за позоришну игру из српског живота није се јавило ни једно дело.

ПОЗОРИШТЕ.

* (Лудвик Девријен), чувени немачки глумац, родио се у Берлину 1784, а умро у истом месту 1832. У обичном животу, ван позорнице, нарочито у већем друштву, био је веома ћутљив, стидљив, готово плашиљив и збуњен, те се налазио у неприлици и није знао одмах дати згодна и брза одговора на питање. Кад је једном гостовао у Алтони дођу после представе најотменје женске на позорницу и замоле управитељева сина, да им изради, да виде из близу слављеног уметника Девријена. Доведоне га дакле из гардеробе међу женске, које га онколеше, те му се дивише. Он се збуњено смешио, напао се у неприлици и ћутао је. „Ах боже, чисто бих пољубила тога человека,“ — пропшане најмлађа и најлепша женска. „Па учините то,“ — рече смејући се један глумац, па гурне Девријена к њој говорећи: „Девријене, господица хоће да те пољуби!“ Млада лепотица доиста загрли Девријена и пољуби га, а то исто учинише и остale женске. Девријен се сав запурио од стида, а није био кадар ни речи да прозбори. Тако кад су женске отишле, рече своме пријатељу, бришући уста: „Ово вечерас беше баш прекрасно!“

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

22. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИПЛАТЕ.

Са спуштеним ценама.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 13. ДЕЦЕМБРА 1887.

По други пут:

РАСПИКУЋА.

ЧАРОВНА ПОЗОРИНИНА И ПРА У 5 ЧИНОВА, С ПЕВАЊЕМ, ОД Ф. РАЈМУНДА, ПРЕВЕО М. И. СТОЈАНОВИЋ.

МУЗИКА ОД К. КРАЈЦЕРА. (РЕДИТЕЉ: МИЉКОВИЋ.)

ОСОБЕ:

I. чин. Јубав двоје слушчади.

Јулије Флотвел, илемић, милионар	Миљковић.
Волф, коморник му	Миљевић.
Валентин, послужитељ	Добриновић.
Роза, собарица	Л. Хацићева.
Каваљер Димон	М. Димитријевић.
Пралинг } флотвелови	* *
Хелм } пријатељи	Врга.
Валтер } архитекти	Васиљевић.
Гриндлинг } Сокл	Лазић.
	Гавриловић.
	Слуге, ловци, пријатељи.

II. чин. Вилински чаробни двори.

Керистана, вила	М. Максимовићева.
Азур, њен услужни дух, а касније „просјак“	Марковић.
Јулије Флотвел, милионар	Миљковић.
Валентин, послужитељ	Добриновић.
Роза, собарица	Л. Хацићова.
Каваљер Димон	М. Димитријевић.
Пралинг } флотвелови	* *
Хелм } пријатељи	Врга.
Крезуба баба	Л. Добриновићка.
Златар	Кестерчанек.
Волф, коморник	Миљевић.
	Више духовна.

III. чин. Раскш. — Бегство преко Темзе.

Јулије Флотвел	Миљковић.
Глухајм, председник	Лукић.

Амалија, ћки му	З. Миљевићка.
Флтерштајн, барон	Петровић.
Валентин, послужитељ	Добриновић.
Роза, собарица	Л. Хацићева.
Волф, коморник	Миљевић.
Каваљер Димон	М. Димитријевић.
Азур дух, као „просјак“	Марковић.
Тома } лађари	Васиљевић.
Максим } лађари	Кестерчанек
	Гости, господа, госпође, слуге.

IV. чин. Служитељска верност.

Јулије Флотвел, „просјак“	Миљковић.
Волф, богаташ	Миљевић.
Бантован	Васиљевић.
Валентин	Добриновић.

Више слугу.

V. чин. Доброчинство виле Керистане.

Јулије Флотвел	Миљковић.
Керистана, вила	М. Максимовићева.
Азур дух, још као „просјак“	Марковић.
Валентин, столовар	Добриновић.
Роза, жена му	Л. Хацићева.
Лиза	С. Миљковићка.
Михаило } ныхова	* * *
Петар } деца	* * *
Јован } Јоца	* * *
	С. Миљковићева.
	Гости, народ, жене.

У уторак 15. децембра: „ОТЕЛО.“ Трагедија у 5 чинова, написао В. Шекспир, прва 4 чина превео Г. Гершић, пети А. Хацић, за српску позорницу удеоно А. Хацић.

Улазнице могу се добити у позоришној писарници од 9—12 пре и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.

(B. dt. fiz.)